

Valkas novada teritorijas plānojuma (no 2017.gada)
grozījumu

Vides pārskats

Izstrādāja: Valkas novada dome

2020

SATURA RĀDĪTĀJS

1. PLĀNOJUMA GROZĪJUMU GALVENIE MĒRKI, ĪSS SATURA IZKLĀSTS, SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	4
2. VIDES PĀRSKATA IZSTRĀDES NEPIECIEŠAMĪBA	4
3. VIDES PĀRSKATA IZSTRĀDĀŠANAS PAMATPRINCIPI UN PROCEDŪRA	5
4. ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA APRAKSTS UN IESPĒJAMĀS IZMAINAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS. NOVADA TERITORIJAS PLĀNOJUMA ĪSTENOŠANAS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS	5
4.1. ESOŠĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	5
4.1.1. ATRAŠANĀS VIETA	5
4.1.2. KLIMATS	5
4.1.3. RELJEFS UN ĢEOLOĢISKĀ UZBŪVE	6
4.2. VIDES STĀVOKĻIS	7
4.2.1. ATMOSFĒRAS GAISA KVALITĀTE UN TROKSNIS	7
4.2.2. VIRSZEMES UN PAZEMES ŪDEŅU KVALITĀTE	8
5. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS	10
5.1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTS, TAJĀ IEKĻAUTIE RISINĀJUMI	10
5.2. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IEVIEŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI VĒRTĒJUMS	17
5.2.1. TIEŠĀS IETEKMES	17
5.2. NETIEŠĀS IETEKMES	18
5.3. ĪSLAICĪGAS UN ILGLAICĪGAS IETEKMES	18
5.4. ILGLAICĪGĀS IETEKMES	18
5.5. SUMMĀRĀS IETEKMES	18
6. IESPĒJAMĀS IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANA	19
6.1. VIDES POLITIKA UN VIDES AIZSARDZĪBAS NORMATĪVI	19
6.2. IETEKMES UZ VIDI SAMAZINOŠI PASĀKUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMA VADLĪNIJĀS	19
7. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTIE VIDES ASPEKTI	20
7.1. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRKI TO IEKĻAUSANA PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ	20
8. IESPĒJAMĀS IZMAINAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS	24
9. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI	25
10. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES IZVĒRTĒJUMS	25

VIDES PĀRSKATS

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumiem

11. PAREDZĒTIE PASĀKUMI MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI **26**

12. KOPSAVILKUMS **27**

1. Plānojuma grozījumu galvenie mērķi, īss saturs izklāsts, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Vides pārskatā analizētā un vērtētā teritorijas plānojuma grozījumu mērķis ir mainīt teritorijas plānojumā noteikto funkcionālo zonējumu atsevišķiem zemes gabaliem no "Lauksaimniecības teritorija", "Meža teritorija" uz "Publiskās apbūves teritoriju" un "Rūpnieciskās apbūves teritoriju".

Teritorijas plānojuma grozījumu izstrāde veikta pamatojoties uz Valkas novada domes 2019.gada 31.janvāra lēmumu "Par Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzsākšanu, izstrādes vadītāja un darba uzdevuma apstiprināšanu" (protokols Nr.1, 13.§).

Teritorijas plānojuma grozījumi izstrādāti saskaņā ar:

- Teritorijas attīstības plānošanas likumu;
- Ministru kabineta 14.10.2014.noteikumiem Nr.628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem";
- Ministru kabineta 30.04.2013.noteikumiem Nr.240 "Vispārīgie teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi";
- Valkas novada ilgtspējīgās attīstības stratēģija;
- Valkas novada attīstības programma.

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumus sastāda šādi dokumenti:

- ✓ Grozījumu Paskaidrojuma raksts;
- ✓ Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
- ✓ Grafiskā daļa (kartogrāfiskā daļa).

Paskaidrojuma rakstā iekļauts teritorijas plānojuma grozījumu pamatojums, risinājumu izklāsts.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos noteiktas vispārīgas prasības teritorijas izmantošanai un plānošanai, konkrētas prasības teritorijas izmantošanai un apbūves parametriem katrā funkcionālajā zonā, teritorijas plānojuma īstenošanas kārtība un citas prasības.

Grafiskajā daļā attēlotas Valkas novada teritorijas funkcionālais zonējums, pagastu, pilsētas, ciemu robežas, apgrūtinātās teritorijas un objekti kuriem nosaka aizsargjoslas (ja aizsargjoslas iespējams attēlot kartes mērogā)

2. Vides pārskata izstrādes nepieciešamība

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir ietekmes uz vidi novērtējums plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt vidi. Vides pārskatā ir noteikta, aprakstīta un novērtēta plānošanas dokumentos plānoto darbību, iespējamo to alternatīvu īstenošanas ietekme uz vidi.

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību un vides pārskata sagatavošanas kārtību nosaka nacionālā likumdošana un Latvijas saistības attiecībā pret Eiropas direktīvām:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EEK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmi uz vidi novērtējumu;
- LR likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998. gada 14. oktobris)
- Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004.).
- Vides pārraudzības valsts biroja 2019. gada 27. marta lēmums Nr.4-02/16 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu”.

Objekta raksturojums

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma objekts ir Valkas novada teritorijas plānojuma (no 2017.gada) grozījumi.

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumi tiks pieņemti Valkas novada domē pašvaldības saistošo noteikumu veidā.

Izstrādājamā Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumos tiks noteikta novada teritorijas plānotā un atļautā izmantošana. Vides pārskata izstrādāšana notiek vienlaicīgi ar Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu 1. redakcijas izstrādi.

3. Vides pārskata izstrādāšanas pamatprincipi un procedūra

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu vides pārskats izstrādāts atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004). Vides pārskats sagatavots, analizējot novada attīstības un plānošanas dokumentu atbilstību vides aizsardzības saistošo noteikumu prasībām un novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādē un informācijas iegūšanā iesaistīto institūciju nosacījumiem un informāciju.

Atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004) prasībām Valkas novada teritorijas plānojuma vides pārskata sabiedriskā apspriešana paredzēta 30 dienas no paziņojuma publicēšanas brīža teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmā (TAPIS). Informācija par minēto pasākumu tiks ievietota laikrakstā „Ziemeļlatvija” un pašvaldības mājaslapā internetā. Vides pārskats, Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumi tiks ievietoti Valkas novada domes mājas lapā. Vides pārskats atzinuma sniegšanai tiks ievietots TAPIS un ar tā starpniecību nosūtīts:

- Valsts vides dienesta Valmieras reģionālajai vides pārvaldei;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Veselības inspekcijas atbilstoši struktūrvienībai;

Paziņojums par sabiedriskās apspriešanas organizēšanu tiks nosūtīts Vides pārraudzības valsts birojam, ieviešanai biroja interneta mājas lapā.

4. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots. Novada teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmes novērtējums

4.1. Esošās situācijas apraksts

4.1.1. Atrašanās vieta

Valkas novads, izstieptā formā, izvietojies Latvijas Ziemeļaustrumos, vēsturiskā Vidzemes reģionā, robežojas ar Strenču, Smiltenes, Apes, Burtnieku, Naukšēnu novadiem un Igaunijas Republiku. Novada kopējā teritorija ietver dažādus Latvijas fizģeogrāfiskos rajonus.

Tajā ietilpst piecas pagastu teritorijas un Valkas pilsēta. Administratīvais centrs ir Valkas pilsēta, kas atrodas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē. Pilsētu ielejveida pazeminājumā šķērso Pedeles upe. Pilsētas rietumos Burgas paugurainē atrodas augstākās vietas līdz 90 m v.j.l.

Ērgemes pagasts galvenokārt atrodas Ērgemes paugurainē, izdalot dažas paugurgrēdas ar augstumu līdz 103 m v.j.l. Daļa Kārķu teritorijas atrodas līdzenumā, daļu šķērso Ērgemes – Dakstu valnis (sīkpauguriene), veidojot skaistu Vidzemei raksturīgu ainavu. Valkas pagasts atrodas novada ziemeļu daļā, tā teritorija izvietota apkārt Valkas pilsētai. Daļa no pagasta teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Teritorija ietilpst Vidusgaujas ieplakā, reljefs galvenokārt ir vienmuļš, vietām sastopamas iekšzemes kāpas. Vijciema pagasta ziemeļaustrumu daļa izvietojusies Vidusgaujas ieplakā un pārējā pagasta daļa atrodas Tālavas zemienē, galvenokārt reljefu veido Vidusgaujas ieplaka 20 – 40 m virs jūras līmeņa. Lielākā Zvārtavas pagasta teritorija ietilpst Aumeisteru paugurvalnī, kas robežojas ar Sedas līdzenumu Z daļā un DA daļā ar Vidusgaujas ieplaku. Augstākais punkts ir Vasu kalns (88.8 m v.j.l.).

4.1.2. Klimats

Gada vidējā gaisa temperatūra ir no + 4.6 °C novada dienvidu daļā līdz 5.0 °C novada ziemeļrietumos. Gada gaitā visaukstākais mēnesis ir janvāris ar vidējo gaisa temperatūru no -7.0 novada dienvidaustrumos līdz -6.6 °C grādiem ziemeļrietumos un vidējo minimālo gaisa temperatūru no -9.5 °C līdz -10 °C. Vissiltākais ir jūlijs ar mēneša vidējo gaisa temperatūru +16.1...+16.5 °C un vidējo maksimālo +21.2...+21.9°C. Līdz šim novērotā gada absolūti minimālā gaisa temperatūra ir -40...-42 °C, absolūti maksimālā gaisa temperatūra ir +33...+34 °C.

Nokrišņi iespējami vidēji katru otro dienu. Gada nokrišņu summa ir 670...710 mm. Visvairāk nokrišņu ir jūlijā un augustā (mēneša nokrišņu summa 85...95 mm), vismazāk – februārī un martā (mēneša nokrišņu summa 25...35 mm). Gadā kopumā valdošie ir dienvidu, dienvidrietumu, rietumu virzienu vēji. Lielākais vēja ātrums ir novembrī – janvārī (mēnesī vidēji 3 – 5 m/s), mazākais jūlijā – augustā (mēnesī vidēji 2 - 3 m/s).

Salīdzinājumā ar citiem Latvijas novadiem Valkas novadam ir īss veģetācijas periods. 2015.gada vasarā temperatūra vairākas dienas pārsniedza +30 grādus, bet jau augusta trešajā nedēļā naktīs temperatūra bija nedaudz virs 0 °C, un vietām bija vērojamas salnas. Valkas novada teritorijā nav meteoroloģisko novērojumu staciju.

4.1.3. Reljefs un ģeoloģiskā uzbūve

Ģeoloģiskā uzbūve un reljefs veido fizisko pamatni, uz kuru balstās saimnieciskā un cita veida darbība. Resursi, tajā skaitā ģeoloģiskās vides resursi, ir teritorijas plānojuma dabas pamatnes komponenti. Latvijas zemes dzīles spēj nodrošināt dažādus ražošanas izejmateriālus un teritorijas attīstībai nepieciešamos dabas resursus.

Ģeoloģiskais potenciāls ir teritorijas ģeoloģisko resursu kopums, kuru veido zemes dzīļu nogabali, kuros iespējama zemes dzīļu derīgo īpašību izmantošana, derīgo izrakteņu izplatības areāli un atradnes, kā arī aizsargājami ģeoloģiskie dabas objekti. Tas parāda teritorijas pievilcību no ģeoloģisko interešu viedokļa. Ģeoloģiskā potenciāla saturs un detalitātes pakāpe mainās atkarībā no teritorijas plānošanas līmeņa un uzdevumiem.

Attīstības plānos ģeoloģiskais potenciāls uzlūkojams kā attīstības priekšnosacījums, bet teritorijas plānojumā - nozīmīgākie derīgie izrakteņi un atradnes, ģeoloģiskie dabas pieminekļi un daļēji arī zemes dzīļu nogabali, kopā ar ģeoloģiskās vides paaugstināta riska apvidiem - darbojas kā ierobežojumi.

Valkas novada ģeoloģisko potenciālu veido zemes dzīļu nogabali, kuros iespējama derīgo izrakteņu izmantošana, ieguve un aizsargājami ģeoloģiskie dabas objekti..

Valkas novada teritorijas ģeoloģisko uzbūvi veido:

- pamatklintājs;
- pirmskvartāra nogulumieži;
- kvartāra nogulumi.

Apakšējo pamatni veido kristāliskais pamatklintājs, tā Igaunijas –Latvijas granulītu bloks, kurā konstatēti metamorfizētie un intruzīvie arhaja ieži un proterozoja veidojumi, kurus klāj bieza (382 – 477 m, novada ziemeļdaļā pārsniedzot 514 m) dažāda vecuma un sastāva nogulumiežu sega. Pamatklintāja virsma ir nelīdzena un tā pazeminās dienvidu un dienvidrietumu virzienā. Pēc seismiskās izpētes datiem pamatklintāja virsma virzienā uz austrumiem paaugstinās līdz pat 300 m zem jūras līmeņa.

Pirmskvartāra nogulumiežu segu veido kembrija, ordovika, silūra un devona perioda ieži. Novada lielākajā daļā zem kvartāra nogulumiem ir pārstāvēti vidusdevona burtnieku svītas nogulumi, pārsvarā smilšakmeņi un aleirīti, bet dienviddaļā jau augšdevona smilšakmeņi, aleirolīti un māli, kā arī pļaviņu, salaspils, daugavas, ogres un katlešu svītu karbonātisko iežu slāņkopas.

Devona sistēmas nogulumus iespējams izmantot būvmateriālu ražošanai. Kvarca smilts, kas nākotnē varētu būt noderīgas veidņu izgatavošanai un stikla ražošanai (Vijciema prognozēto krājumu laukumi).

Visā novada teritorijā pamatiežu virsmu pārsedz jaunākie - kvartāra nogulumi. To biežums salīdzinot ar pārējo Latviju ir salīdzinoši neliels. Tie visbiežāk sastāda 10-

20 m lielu slāņkopu. Atsevišķās vietās biežums pārsniedz 40 m, bet Kārķu apkārtnē apraktajā senielejā sasniedz novada maksimālo biežumu - 84 m.

Šobrīd ar kvartāra nogulumiem saistītas izmantojamās būvmateriālu izejvielu iegulas (smilts, grants, māli) un kūdras atradnes, kur pirmo novietojumu un raksturu lielā mērā nosaka pēdējā ledāja deglaciācijas procesu veidoto reljefa formu iekšējā uzbūve, bet otro – reljefs un ūdeņu noteces apstākļi.

Novada ZA daļa izvietojusies Vidusgaujas ieplakā, bet ZR stūri aizņem Idumejas augstienes ZA mala ar Ērgemes – Dakstu pauguraini.

Pēc fiziogēogrāfiskā iedalījuma Valkas novada ZR daļa atrodas Sakalas augstienes apakšrajonā Ērgemes paugurainē. Valkas pilsēta atrodas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē. Pilsētu ielejveida pazeminājumā šķērso Pedeles upe. Pilsētas rietumos Burgas paugurainē atrodas augstākās vietas līdz 90 m v.j.l.

Ērgemes pagasts galvenokārt atrodas Ērgemes paugurainē, izdalot dažas paugurgrēdas ar augstumu līdz 103 m v.j.l. Daļa Kārķu teritorijas atrodas līdzenumā, daļu šķērso Ērgemes – Dakstu valnis (sīkpauguriene), veidojot skaistu Vidzemei raksturīgu ainavu. Valkas pagasts atrodas novada ziemeļu daļā, tā teritorija izvietota apkārt Valkas pilsētai. Daļa no pagasta teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Teritorija ietilpst Vidusgaujas ieplakā, reljefs galvenokārt ir vienmuļš, vietām sastopamas iekšzemes kāpas. Vijciema pagasta ziemeļaustrumu daļa izvietojusies Vidusgaujas ieplakā un pārējā pagasta daļa atrodas Tālavas zemienē, galvenokārt reljefu veido Vidusgaujas ieplaka 20 – 40 m virs jūras līmeņa. Lielākā Zvārtavas pagasta teritorija ietilpst Aumeisteru paugurvalnī, kas robežojas ar Sedas līdzenumu Z daļā un DA daļā ar Vidusgaujas ieplaku. Augstākais punkts ir Vasu kalns (88.8 m v.j.l.).

Reljefu veido galvenokārt Vidusgaujas ieplaka (Sedas līdzenuma vidējais augstums 20-40 m vjl -virs jūras līmeņa), ko atdzīvina vienīgi Aumeisteru valnis (līdz 138 m vjl). Vidusgaujas ieplaka gandrīz viscaur smilšaina, vietām sastopamas iekšzemes kāpas. Pamatieži šeit nelielā dziļumā (līdz 10 m), upju krastos un gravās nereti ir smilšakmens atsegumi. Vidzemes centrālās augstienes Z nogāzē pamatieži 80 – 120 m dziļumā. Ērgemes pauguraines pamatā ir vidusdevona smilšakmeņi, kas klāti ar 20-40 m biezu kvartāra nogulumu kārtu.

4.2. Vides stāvoklis

4.2.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte un troksnis

Valkas novadā izmešu avotu un gaisu piesārņojošo vielu uzskaitē uzsākta 1991.gadā bijušā Valkas rajona sastāvā. Novada teritorijai ir raksturīgas divas izmešu avotu grupas:

1. stacionāro avotu izmeši,
2. mobilo avotu izmeši - (autotransports, dzelzceļš), izņemot izmetes no individuālo māju un nelielo privātuzņēmumu apkures. Izmetes no mobilajiem avotiem novadā tiek kontrolētas periodiski: uz ceļiem un uzņēmumos.

Tādējādi gaisa kvalitāti novadā vairāk ietekmē stacionārie un mobilie piesārņojošo vielu izmešu avoti, mazāk gaisa piesārņojuma pārrobežu pārnese. Ņemot vērā kopējo rūpnieciskās ražošanas samazināšanos, kā arī veiktos energoefektivitātes pasākumus, kopumā vērojama tendence samazināties gaisa piesārņojošo vielu emisijai no stacionāriem piesārņojuma avotiem.

Kopējais izmešu daudzums Valkas novadā ir ap 1000 tonnas gadā. No tiem 87,7% radīja izmeši no katlu mājām. Katlumājās kā kurināmais pamatā tiek izmantota koksne. Oglekļa oksīds pārsvarā rodas ķīmiski nepilnīga sadegšanas procesā katlu mājās, bet cietās daļiņas un putekļi katlumājas pelnos, kā arī kokapstrādes uzņēmumā. Sēra dioksīds emisijas aizņem arvien mazāku daudzumu, kas ir panākts pārejot uz videi draudzīgāku kurināmo – koksni. Kopumā novadā vērojama tendence palielināt vietējā un arī ekoloģiski tīrākā kurināmā – koksnes atlikumu izmantošanu, samazinot importēto energoresursu- naftas produktu, akmeņogļu un gāzes izmantošanu.

Pieaugot transporta līdzekļu skaitam un satiksmes intensitātei, palielinās gaisa piesārņojums no transporta, kas būtu potenciālie gaisa kvalitāti pazeminošie faktori, kā arī troksnis.

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumi paredz jaunu teritoriju izdalīšanu publiskai apbūvei, ražošanas un derīgo izrakteņu ieguves vajadzībām. Svarīgi ir pieļaut tikai tādu ražošanas uzņēmumu būvi un attīstību, kas neatstāj būtisku ietekmi uz apkārtējo vidi un kuriem, ja tas nepieciešams saskaņā ar likumdošanu, ir veikts sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums.

4.2.2. Virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte

• Virszemes ūdeņi

Valkas novadā esošie virszemes ūdeņi aizņem 5278,8 ha lielu platību. Pēc hidrogrāfiskā iedalījuma Valkas novada teritorijā esošās ūdensteces un ūdenstilpes atrodas Gaujas, Salacas un Emajogi sateces baseinos.

Valkas novadā hidrogrāfiskā tīkla pamatelements ir upes, kas pārstāv 3 sateces baseinus - Gaujas, Salacas un Emajogi (notece caur Igauniju uz Somu līci). Novadā ir vai to šķērso 46 upes, no kurām 18 ir garāka par 10 km. Lielākās ir Gauja (novada teritorijā ap 80 km). Vija, Seda, Pedele un Omuļupe ir no 25 – 100 km garas.

Gaujas sateces baseins (tās vidusteces pietekas un to baseini) aizņem galvenokārt Vidusgaujas ieplaku, Aumeistara valni un Vidzemes augstienes daļu. Gaujai lielākās ir kreisā krasta pieteka Vija, bet citas ir ievērojami mazākas. Gaujas kreisā krasta pieteku baseinu augšteces atrodas Vidzemes augstienes ziemeļaustrumu daļā. Upju kritumi ir samērā nelieli. Lielākajām upēm augštecēs tie parasti pārsniedz 4 m/km, lejtecēs ir mazāki - 1-2 m/km. Atsevišķām mazākajām upēm augštecē kritumi svārstās pat no 8 – 11 m/km uz mazākiem.

Novada ziemeļdaļa ietilpst **Salacas sateces baseinā**, kura upes raksturojamas pirmkārt kā Burtnieka pietekas (Seda u.c.). Šo upju baseini galvenokārt ietilpst Ziemeļvidzemes zemienē, kuras centrālās daļas pazeminājumā atrodas Burtnieks (Burtnieku ezers). Upju kritumi nav sevišķi lieli (0,1 – 0,2 m/km), kas apgrūtina noteci un veicina pārpurvošanos. Tā Sedas upes baseina purvainība ir 10 % (Latvijā vidēji – 9,9 %). Upju tīkla biežība – 0,4 km/km².

Pašā novada ziemeļaustrumu daļā upes – Omuļupe un Pedele pieder **Emajogi (Igaunijā) sateces baseinam**.

Valkas novada upes pieder līdzenuma tipa ūdens tecēm. Upes barojas galvenokārt no sniega kušanas un lietus ūdeņiem. Vasarā galvenokārt barojas no gruntsūdeņiem.

No Valkas novadā esošajām upēm publisko upju sarakstā iekļauta tikai Gauja.

Upju un ezeru ūdens kvalitātes normatīvi noteikti MK noteikumos Nr.118. „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”. Saskaņā ar „Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskata 2004” sniegto informāciju Gaujas apgabalā visi zivju ūdeņi, kuros 2004. gadā veikti novērojumi, atbilst kvalitātes kritērijiem (Amonija joni (NH₄), mg/l; amonija slāpekļis (N/NH₄)₂, mg/l; izšķīdušais skābeklis, mg/l O₂; cinks, mg/l Zn; pH).

Atbilstoši Ministru kabineta 2011.gada 31.maija noteikumiem Nr.418 „*Noteikumi par riska ūdensobjektiem*” ir norādīti objekti, kuros pastāv risks nesasniegt Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli likumā paredzētajā termiņā, t.sk. kā šādi ūdensobjekti Gaujas upju baseinu apgabalā Valkas novada Vijciema un Zvārtavas pagastos ir atzīmēta upe Vija (G229) ar būtiskākiem riska cēloņiem: izkliedēto piesārņojumu un hidromorfoloģisko pārveidojumu, savukārt Ērgemes un Kārķu pagastos – upe Rūja (G312) ar būtiskākiem riska cēloņiem: punktveida piesārņojumu (notekūdeņos esošie biogēni) un plūdu risku. Atbilstoši Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumiem Nr.118 “*Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti*” Valkas novadā kā prioritārie karpveidīgo zivju ūdeņi ir noteikta Gauja, bet kā lašveidīgo zivju ūdeņi ir noteikta Vija.

Valkas novadā ir 41 ūdenstilpe (šai skaitā neietilpst lielākā daļa Gaujas vecupju, kurām nav zināmi nosaukumi - tādas ir vairāk par 100). No 41 dabiskajiem ezeriem 2 ir lielāki par 50 ha (Salainis 77 ha un Vēderis 50,8 ha), Vadainis ir 49,6 ha un Cepšu 25,3 ha. 10 ezeri lielāki par 10 ha. Ūdenstilpes aizņem tikai nepilnus 0.5 % no novada platības.

Valkas novada ezeri pētīti samērā maz - tikai kā atsevišķu projektu vienreizējas izpētes objekti. Pietiekama informācija ezera pašreizējā stāvokļa un kvalitātes izvērtējumam ir tikai par 7 ezeriem un 2 ūdenskrātuvēm. Lielākā daļa ezeru ir izvērtēti pēc LVA sinoptiskā monitoringa datiem - 2002.gada dati par Valdi, savukārt Vēderis izvērtēts pēc biedrības “Latvijas ezeri” 2004.gada mērījumu datiem.

2014.gada jūnijā tika veikts peldūdens monitorings novada ezeriem un upēm (ezeri: Zāģezers, Cepsis, Valdis, Bērzesers, Salainis. Upes: Vija, ūdenskrātuve - peldētava Ērgemes ciemā), kurus iedzīvotāji un novada viesi visvairāk izmanto rekreācijai. Monitoringa rezultāti (ūdens mikrobioloģijas analīzes) liecina, ka visas veiktās ūdens paraugu analīzes atbilst normatīviem aktiem (2010.gada 6.jūlija MK noteikumi Nr.608 „Noteikumi par peldvietu ūdens monitoringu, kvalitātes nodrošināšanu un prasībām sabiedrības informēšanai”).

Novada ezeriem ir ļoti dažāda kvalitāte - no augstas (piem., Valdis) līdz sliktai. Daudzi novada ezeri savulaik tikuši piesārņoti ar sadzīves, rūpnieciskiem vai fermu notekūdeņiem, arī ar noplūdēm no lauksaimniecības zemēm, kā arī negatīvi ietekmēti citos veidos (ūdens līmeņa pazemināšana u.c.). Kaut arī piesārņošana ar notekūdeņiem daudzviet ir pārtraukta, šī piesārņojošā darbība ezerus ir ietekmējusi neatgriezeniski - augstu kvalitāti atjaunot vairs nav iespējams, labas kvalitātes atjaunošana teorētiski ir iespējama, bet prasa lielus ieguldījumus.

Atpūtas infrastruktūras izveidei ir piemēroti labas vai vidējas kvalitātes ezeri - eitrofi ezeri ar stabilu ekosistēmu. Tīros augstas kvalitātes ezerus, it īpaši, ja tie atbilst kādam no Latvijas īpaši aizsargājamiem biotopiem, piemēram, mezotrofo Valdi, jāšargā no jebkura veida antropogēnās ietekmes, t.sk., no infrastruktūras izveides lielāka atpūtnieku skaita piesaistīšanai.

Tā kā atsevišķus novada ezerus joprojām piesārņo gan neattīrīti, gan dažādā pakāpē attīrīti notekūdeņi, svarīgi ir atrast citus risinājumus notekūdeņu apsaimniekošanai, lai pārtrauktu ezeru kvalitātes pasliktināšanu.

Galvenais uzdevums ir nepieļaut jaunas ezerus piesārņojošas saimnieciskās darbības (attīrītu vai neattīrītu notekūdeņu iepludināšana, akvakultūras), kā arī prasīt izstrādāt alternatīvus risinājumus tām plānotajām darbībām, kas veicinātu barības vielu ieplūdi ezeros vai neatgriezeniski izmainītu ezeru krastu ainavu (krastu apbūve, reljefa izmainīšana).

Rekreācijai, zivkopībai utml. ieteicams izmantot mākslīgās ūdenstilpes. Mākslīgajām ūdenstilpēm nav iespējama augsta kvalitāte, tāpēc tās nav iespējams sabojāt (izņēmums - karjeru ūdenstilpnes). Savukārt piesārņošanas gadījumā mākslīgās ūdenstilpēs ir daudz vienkāršāk restaurēt labu kvalitāti.

• **Pazemes ūdeņi**

Pazemes ūdeņu dabiskā aizsargātība ir tieši atkarīga no zemes virspusē esošo iežu litoloģiskajām īpašībām, viendabības un biežuma. Likumsakarīgi, ka labāk aizsargātas no virszemes piesārņojuma ir teritorijas, kurās ir izplatīti mālainie ieži. Savukārt, vietās, kurās dominē smilšaini nogulumi ir uzskatāmas par iespējamām pazemes ūdens piesārņojuma paaugstināta riska teritorijām. Ļoti būtiska loma pazemes ūdeņu un gruntsūdeņu piesārņojuma izcelsmē ir antropogēnai (vai cilvēka radītai) darbībai.

Tautsaimniecībā pamatā tiek izmantota pirmā – aktīvas ūdens apmaiņas zona. Šajā zonā tiek ierīkoti gandrīz visi centralizētās un individuālās ūdensapgādes urbumi. Viensētās, savukārt ar reti izņemumiem tiek ierīkotas grodu akas vai iedzītās spices un šeit izmanto visvājāk no virszemes piesārņojuma aizsargātos gruntsūdeņus.

Valkas novadā gruntsūdeņi ir vairāk vai mazāk piesārņoti ap jebkuru bijušo sadzīves un rūpniecisko atkritumu izgāztuvi. Savukārt, spiedienūdeņus jeb artēziskos ūdeņus (zemāk esošie un no gruntsūdeņu horizontiem hidrauliski norobežotie horizonti) klāj vāji caurlaidīgie nogulumi, tādēļ tie ir daudz labāk aizsargāti no virszemes piesārņojuma. Spiedienūdeņus iespējams piesārņot caur ierīkotajiem urbumiem, pie nosacījuma, ja neievēro noteiktās aizsargjoslas, kā arī urbumu aizsardzības nosacījumus.

Centralizētās ūdensapgādes vajadzībām Valkas novadā pārsvarā izmanto vidus un augšdevona Arukilas – Amatas ūdens horizontu kompleksu. Šos artēziskos ūdens horizontus teritorijas lielākajā daļā klāj vāji caurlaidīgi, pārsvarā 15-25 m biezi glacigēnie nogulumi (mālsmilts un smilšmāls), līdz ar to spiedienūdeņi kopumā ir samērā labi aizsargāti no virszemes piesārņojuma, īpaši, iecirkņos ar augšupejošu pazemes ūdeņu plūsmu. Paaugstināta piesārņojuma riskam var pielīdzināt teritorijas ap ūdens ņemšanas vietām.

Valkas novadā ir 11 nozīmīgi artēziskie urbumi, kurus pašvaldība izmanto ūdensapgādei.

5. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

5.1. Plānošanas dokuments, tajā iekļautie risinājumi

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes mērķis ir:

- Veikt teritorijas funkcionālā zonējuma grozījumus atsevišķos īpašumos/teritorijās ar mērķi integrēt spēkā esošos lokālpilnojumus teritorijas plānojumā, paredzēt citu atļauto izmantošanu atsevišķos zemes gabalos, saskaņā ar zemes īpašnieku iesniegumiem vai Valkas novada domes attīstības lietu komitejas priekšlikumiem, ja tas nav pretrunā Valkas novada ilgtspējīgās attīstības stratēģijai;

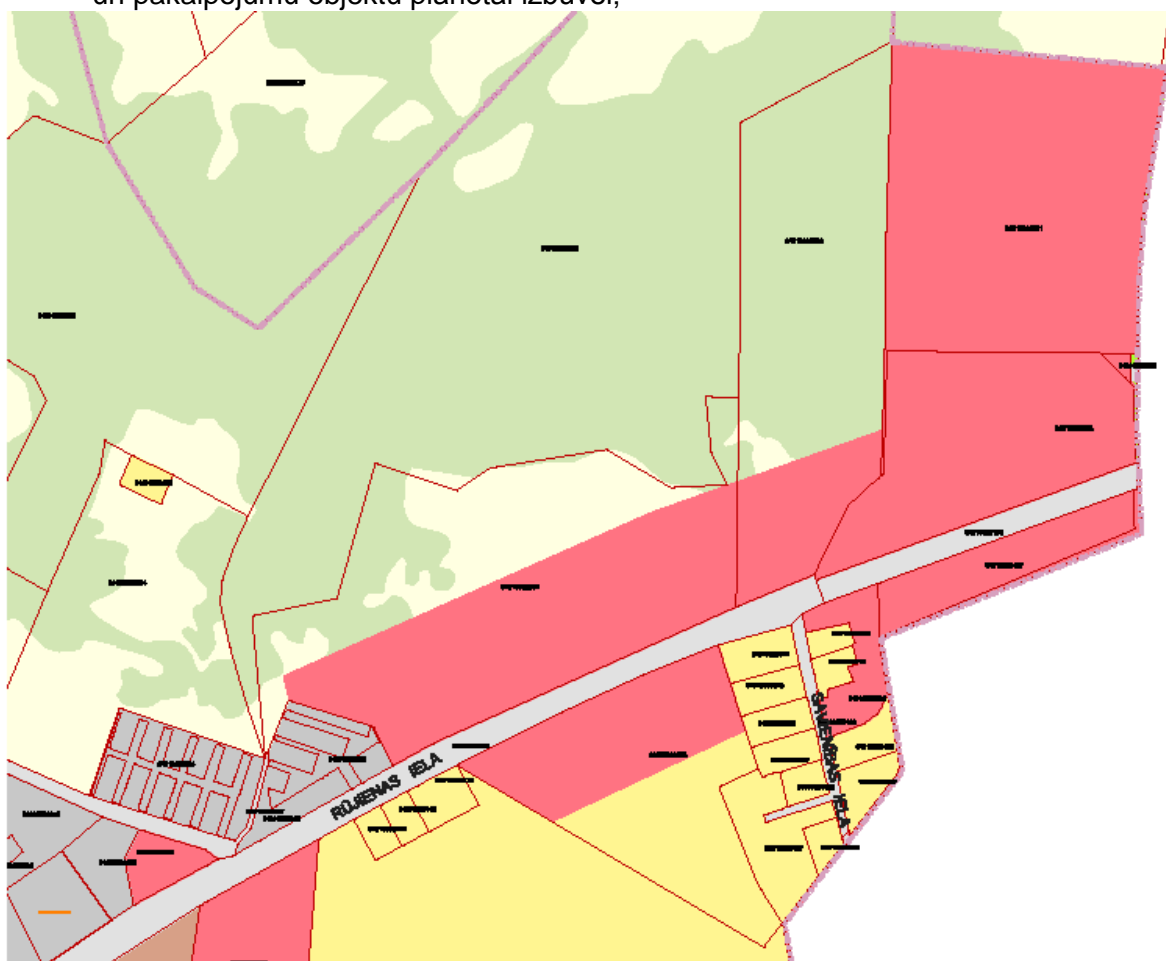
- Aktualizēt apgrūtinātās teritorijas un objektus (aizsargjoslas, objektus ap kuriem nosaka aizsargjoslas. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas u.c.);

- Precizēt un novērst nepilnības Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Risinājumi

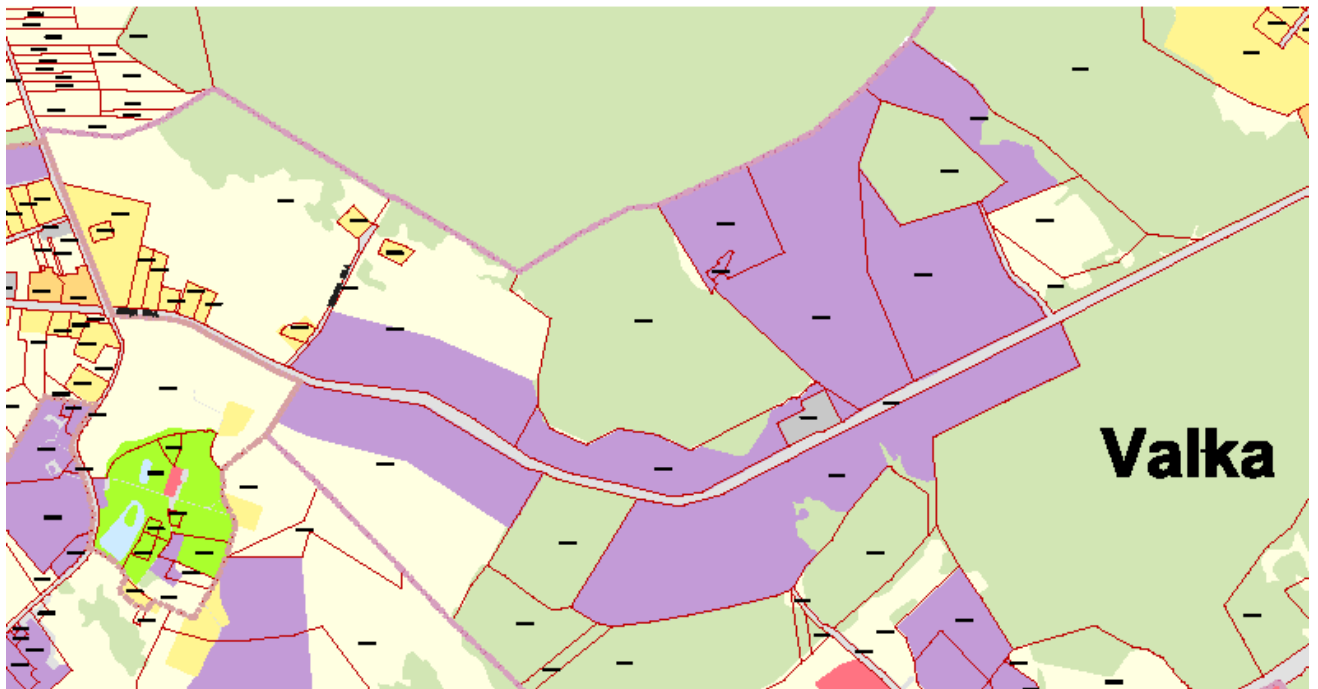
Teritorijas plānojuma grozījumu galvenie risinājumi pēc satura ir šādi:

1. Publiskās apbūves teritorijas izveidošana Valkas pilsētā pie Rūjienas ielas, tirdzniecības un pakalpojumu objektu plānotai izbūvei;

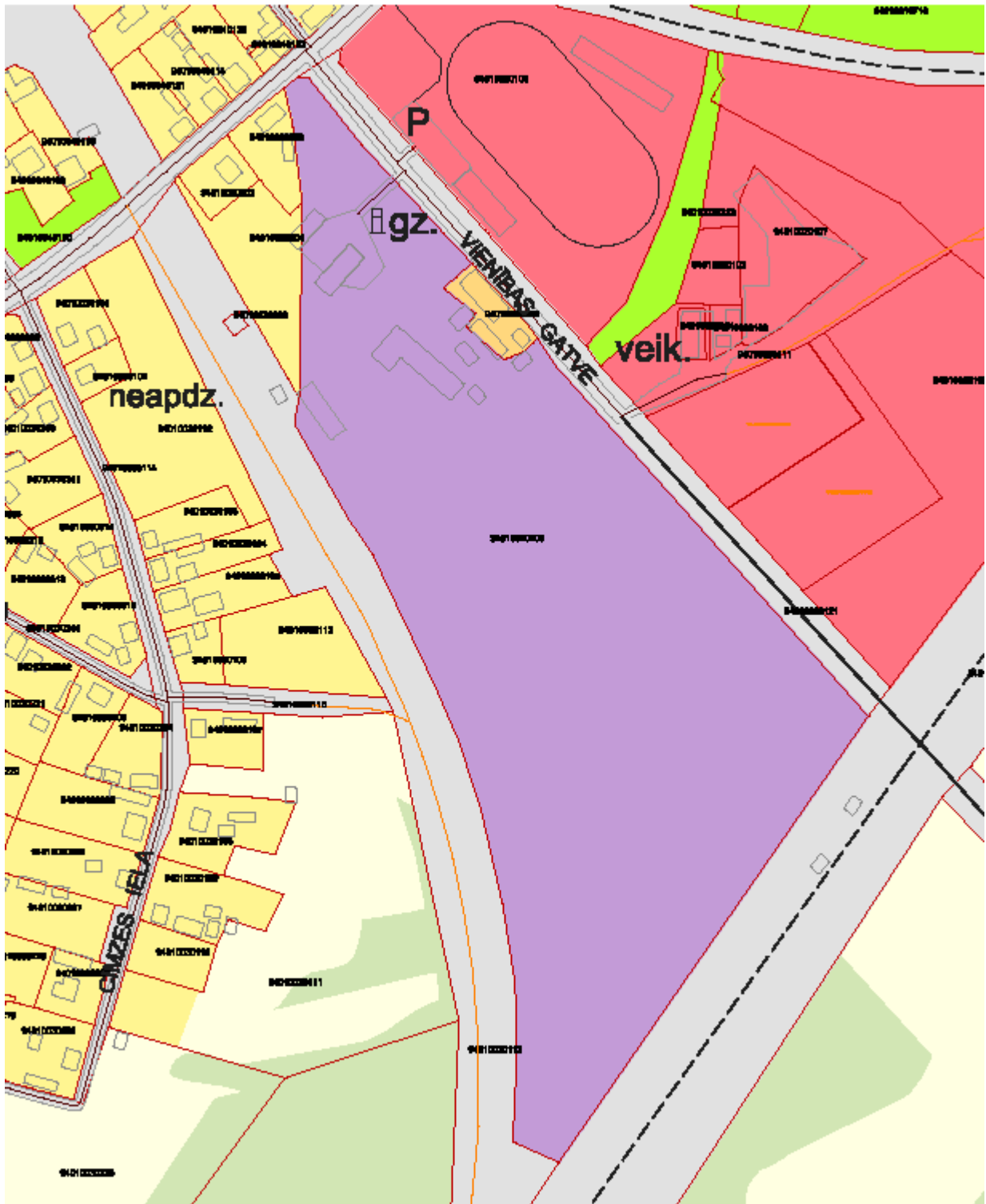

1.attēls. Publiskās apbūves teritorijas (P) Valkā, pie Rūjienas ielas.

2. Rūpniecības apbūves teritorijas izveidošana Valkas pilsētā pie Raiņa ielas un pie Vienības gatves;

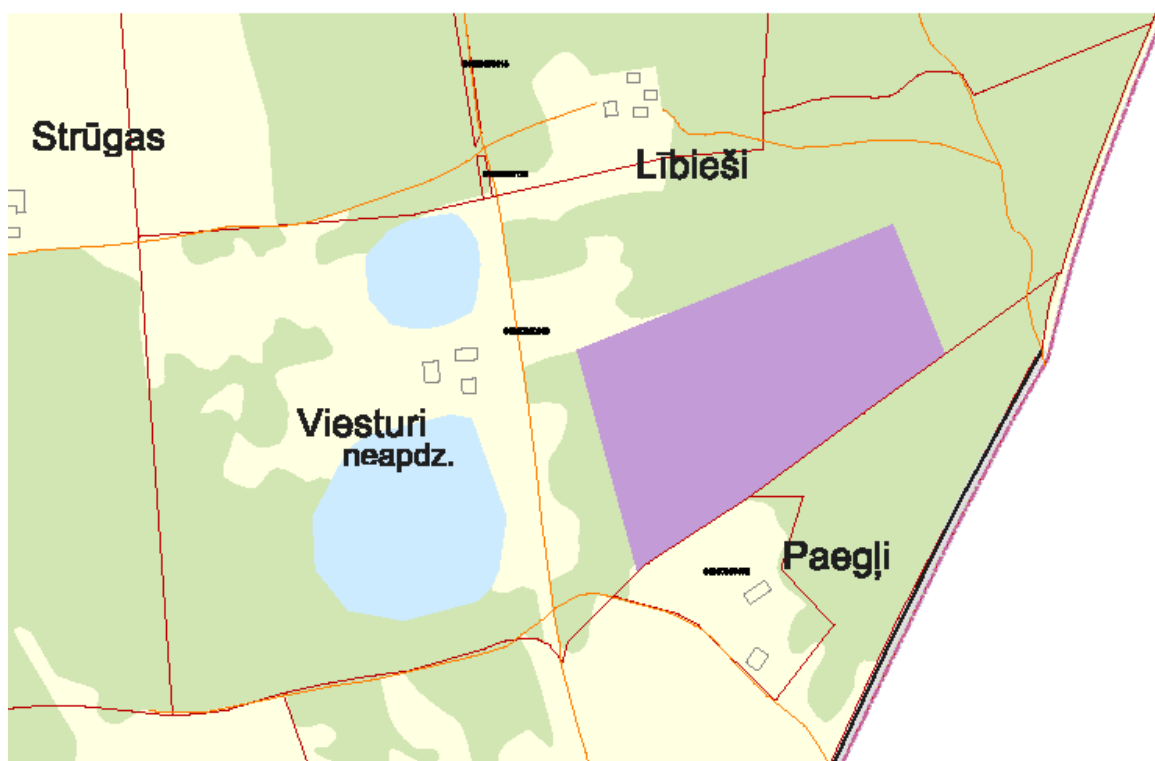

2.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorijas (R) Valkā, pie Raiņa ielas.

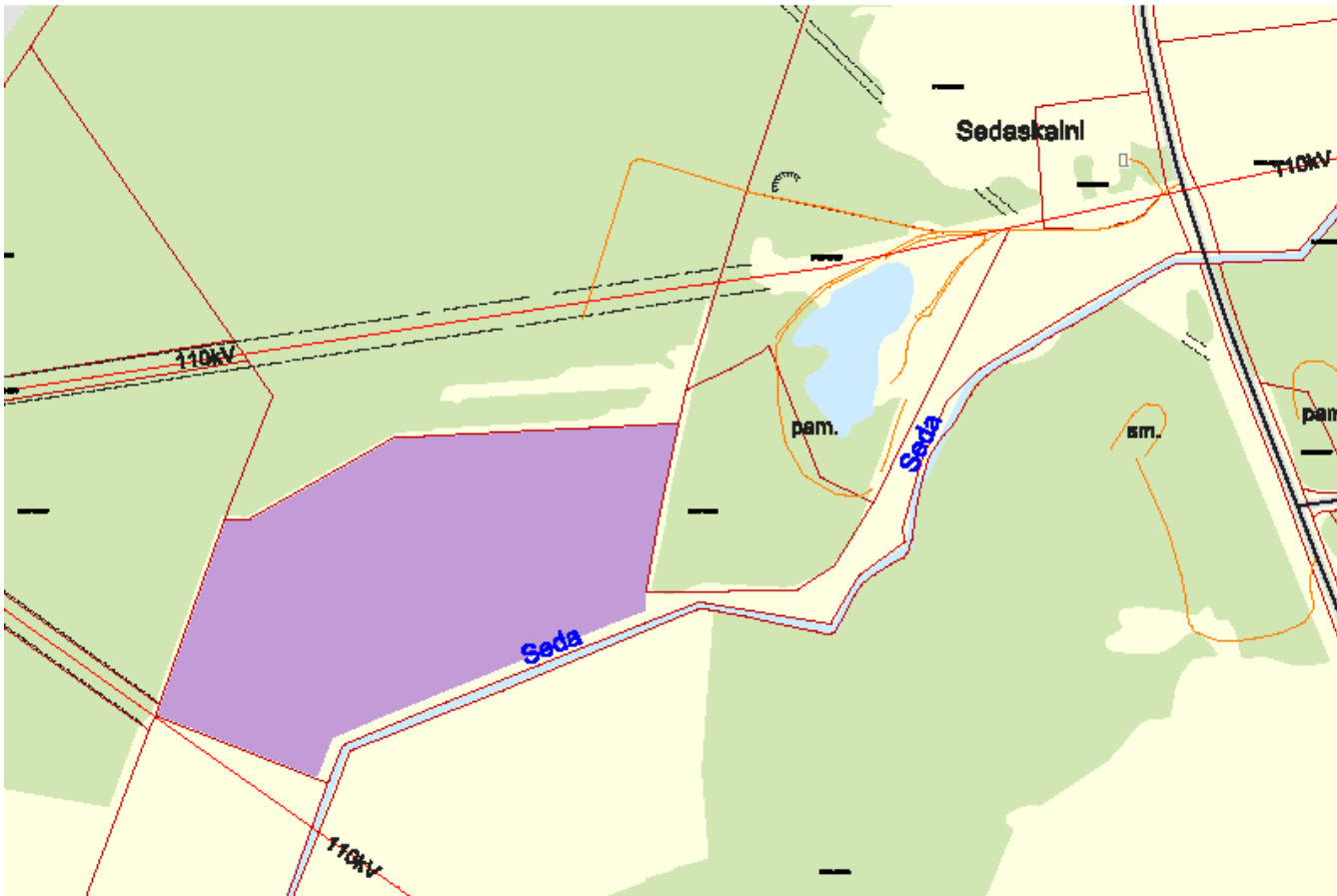

3.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorijas (R2) Valkā, pie Vienības gatves.

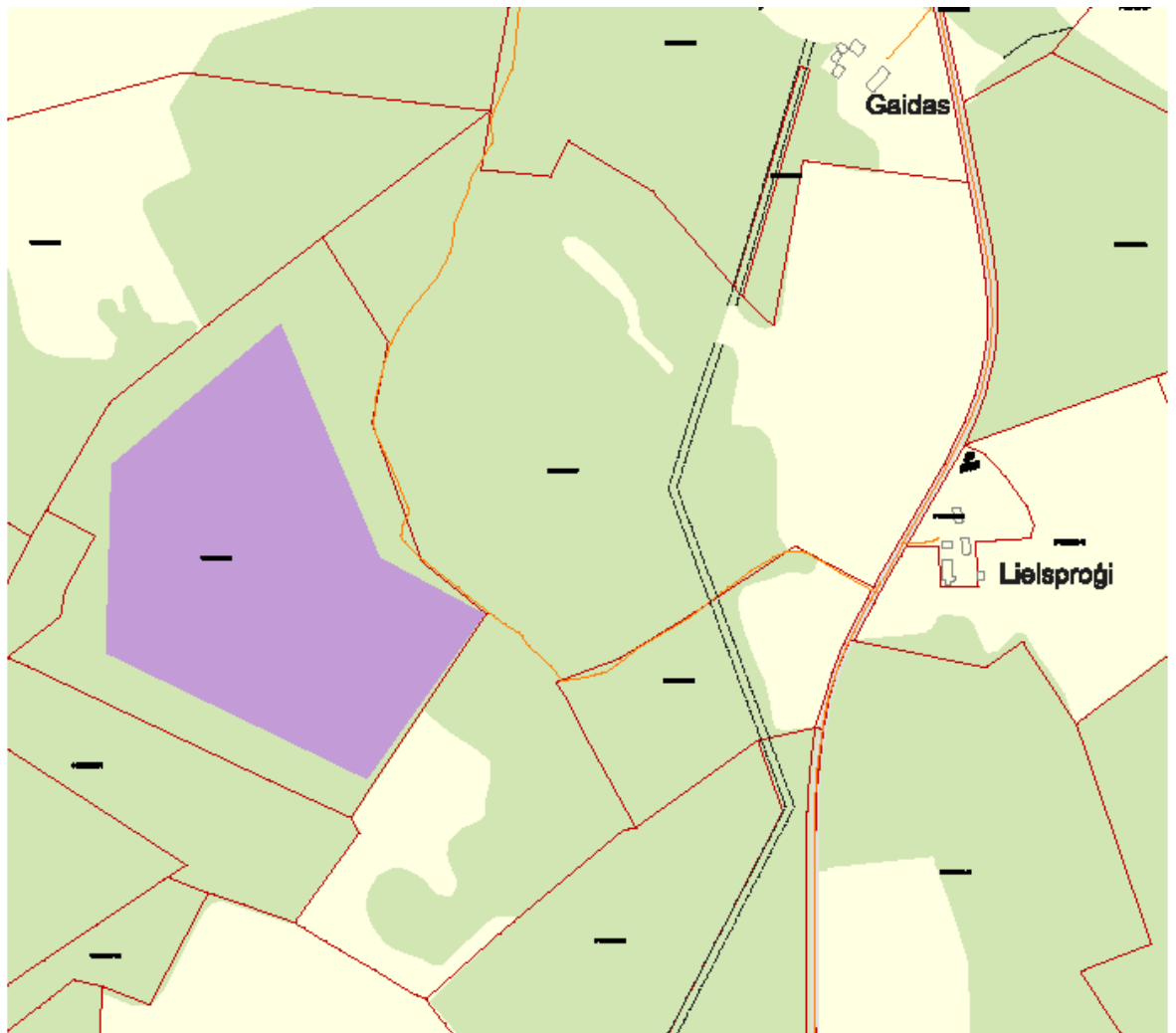
3. Rūpniecības apbūves teritoriju izveidošana Valkas pagastā, plānotai derīgo izrakteņu ieguvei, saskaņā ar zemes īpašnieku iesniegumiem;

4.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorija (R1) derīgo izrakteņu ieguvei Valkas pagasta "Viesturi"

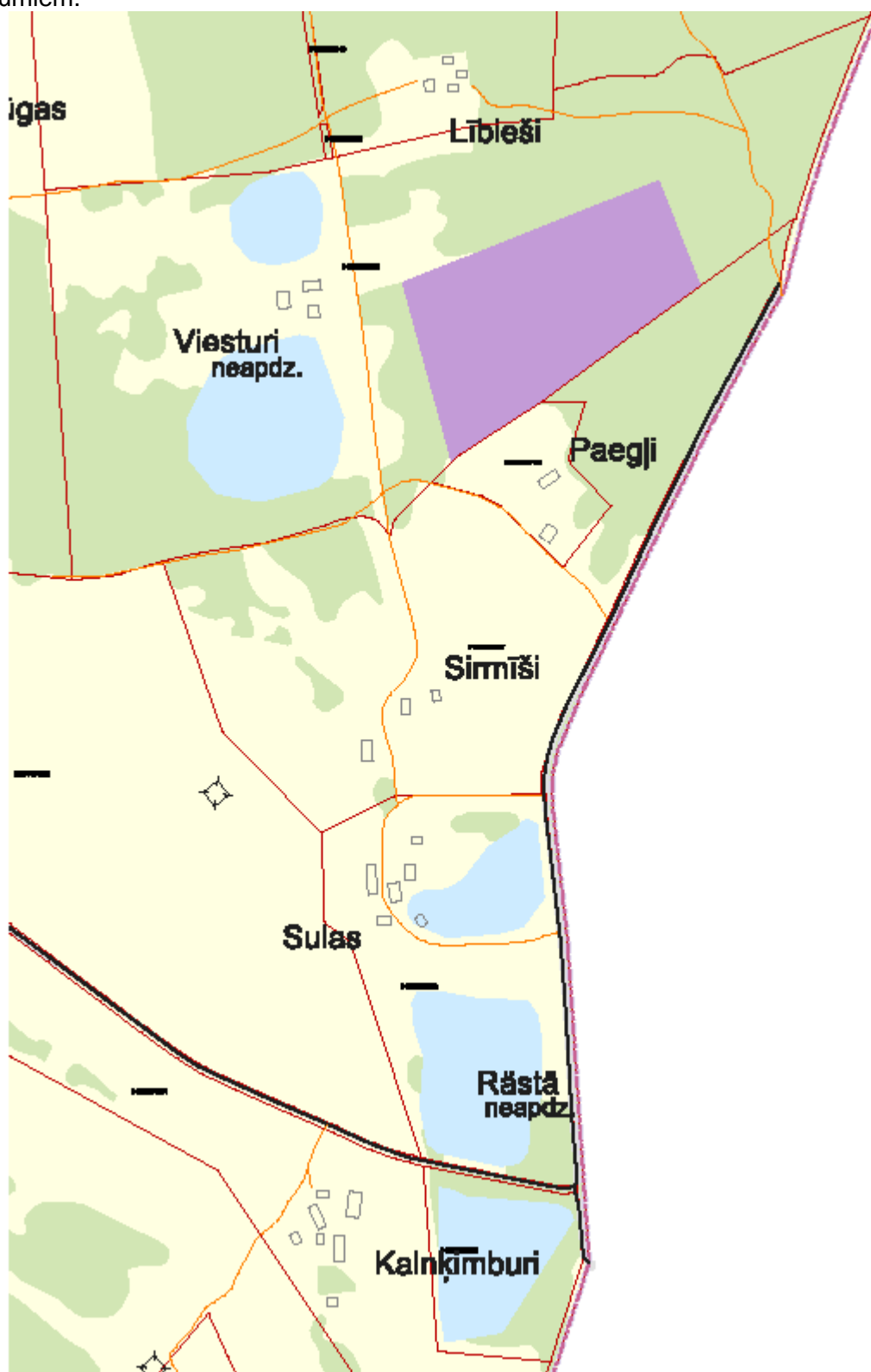

5.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorija (R1) derīgo izrakteņu ieguvei Valkas pagasta zemes gabalā ar kadastra apzīmējumu 94880100262

6.attēls. Rūpnieciskās apbūves teritorija (R1) derīgo izrakteņu ieguvei Valkas pagasta zemes gabalā ar kadastra apzīmējumu 94880030081

4. Ūdeņu teritoriju izveidošana, plānotai dīķu ierīkošanai, saskaņā ar zemes īpašnieku iesniegumiem.

7.attēls. Ūdeņu teritorijas (Ū) Valkas pagasta zemes gabalos ar kadastra apzīmējumiem 94880050009; 94880050010; 94880050069

Funkcionālā zonējuma izstrāde balstīta uz Vispārīgajiem teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumiem, izvērtējot spēkā esošo teritorijas plānojumu, lokālplānojumus, plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumus.

Lai nodrošinātu spēkā esošā regulējuma iestrādi teritorijas plānojuma grozījumos un lai saglabātu teritorijas ar atšķirīgiem plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumiem vienas funkcionālās zonas robežās, ja nepieciešams, funkcionālajās zonās izdalītas apakšzonas ar atšķirīgiem izmantošanas noteikumiem, apzīmējot tās ar funkcionālā zonējuma indeksu.

Teritorijas plānojuma grozījumi nemaina spēkā esošajā teritorijas plānojumā noteikto papildizmantošanu lauksaimniecības teritorijās un meža teritorijās – derīgo izrakteņu ieguvu. Tāda ir jau noteikta spēkā esošajā teritorijas plānojumā un tam tika veikts arī ietekmes uz vidi novērtējums. Šāda papildizmantošana ir atļauta ar MK noteikumiem Nr.240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" 53.3. un 56.2.2. punktiem. Kā arī Valkas novadā nav tik daudz derīgo izrakteņu, lai notiktu mežu sadrumstalošana un cita negatīva ietekme būtiskos apmēros. Līdz šim tas nav noticis un nekas neliecina, ka var notikt turpmāk. Kā arī teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir uzlikts ierobežojums, ka ieguvu var veikt līdz 10 ha platībā, nemainot funkcionālo zonējumu, lielākām platībām jāizstrādā lokālplānojums.

5.2.Plānošanas dokumenta ieviešanas būtiskās ietekmes uz vidi vērtējums

Šajā nodaļā sniegts Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu īstenošanas būtiskās ietekmes vērtējums gan kopumā uz novada teritoriju, gan attiecībā uz identificētajiem būtiskās ietekmes aspektiem – dabas resursu racionāla izmantošana, vides kvalitātes saglabāšana un uzlabošana, kā arī dabas teritoriju saglabāšana un uzlabošana, izvērtējot noteikto plānoto (atļauto) izmantošanu funkcionālajās zonās, tās ieviešanas sagaidāmo ietekmi, salīdzinot ar līdz šim plānoto un esošo teritoriju izmantošanu. Konkrētu ietekmju aprakstā sniegts ietekmju novērtējums, norādot pozitīvās, negatīvās, neitrālās, tiešās, netiešās, ilgtermiņa un īstermiņa ietekmes, kā arī sagaidāmās ietekmju mijiedarbības.

Ar tiešajām ietekmēm tiek saprastas tādas ietekmes, kuras uz apkārtējo vidi iedarbojas tieši un nepastarpināti. Ar netiešajām ietekmēm tiek saprastas tādas ietekmes, kuras, mijiedarbojoties ar vidi, pastarpināti rada izmaiņas apkārtējā vidē. Ar pozitīvajām ietekmēm tiek saprastas ietekmes, kas vērstas uz vides kvalitātes uzlabošanu, slodzes uz apkārtējo vidi mazināšanu un ierobežošanu, dabas resursu stāvokļa uzlabošanu vai vairošanu. Ar negatīvajām ietekmēm tiek saprastas ietekmes, kuras var izraisīt dabas teritoriju, ainavu, vides kvalitātes saglabāšanas un aizsardzības pasliktināšanos, slodzes uz vidi palielināšanos, dabas resursu stāvokļa pasliktināšanos. Ar neitrālajām ietekmēm tiek saprastas nebūtiskas izmaiņas dabas teritoriju platībās vai kvalitātē, ainavas struktūrās, vides kvalitātes rādītājos, slodzē uz apkārtējo vidi. Īslaicīgās ietekmes ir ietekmes, kuras izpaužas darbības (būvdarbi, labiekārtojuma ierīkošana un citas) norises laikā vai īsu laiku pēc darbības. Ilgtermiņa ietekme ir ietekme, kura izpaudīsies teritorijas plānojuma grozījumu ieviešanas laikā un saglabāsies līdz turpmākajiem plānošanas periodiem.

5.2.1.Tiešās ietekmes

Saimnieciskās aktivitātes palielināšanās varētu veicināt notekūdens un atkritumu daudzuma palielināšanos, līdz ar to ietekmējot vides kvalitāti.

Jaunas aktivitātes rada jaunas iespējas sabiedrībai, paaugstina nodarbinātību un ienākumus.

Tiešā ietekme, derīgo izrakteņu ieguvē plānotajās jaunajās ieguves vietās, izpaudīsies, iznīcinot derīgās augsnes slāni un veģetāciju karjera izvaidošanas laikā. Tiks ietekmēta arī ainava tuvākajā un apkārtējā teritorijā. Būs arī putekļi un troksnis, kas radīsies materiāla ieguves un transportēšanas laikā.

Publisko teritoriju izveidošana pie Rūjienas ielas Valkā arī samazinās derīgās augsnes slāni un veģetāciju. Tas pats sakāms par plānotajām rūpnieciskās apbūves teritorijām Valkā pie Raiņa ielas un Vienības gatves. Tāpat arī tiks izmainīta ainava šajās teritorijās.

Plānotā dīķu ierīkošana arī izmainīs ainavu.

5.2. Netiešās ietekmes

Iedzīvotāju skaita pieaugums, kuru varētu veicināt papildus darbavietu rašanās, tirdzniecības un tūrisma pakalpojumu piedāvājums, kā arī sakārtotā infrastruktūra, var atstāt netiešu ietekmi uz vidi. Iedzīvotāju skaita palielināšanās un saimnieciskās darbības aktivizēšanās varētu radīt iemeslu jau iepriekš aplūkotajām tiešajām vides problēmām, ja netiek nodrošināta atbilstoša vides infrastruktūra.

Attīstoties rūpnieciskajai ražošanai, derīgo izrakteņu ieguvei un pieaugot komercapbūvei, paredzama satiksmes intensitātes palielināšanās, līdz ar to iespējama gaisa kvalitātes pasliktināšanās pieguļošajās teritorijās, troksnis. Problēmu var mazināt augstvērtīgi ielu un pieguļošo teritoriju apstādījumi, kas tiktu paredzēti ražošanas un publisko objektu celtniecības projektos. Precīza vides ietekmes apjoma noteikšana saistībā ar gaisa emisiju, ko radīs ieguves rūpniecība un plānotās rūpnieciskās ražošanas teritorijas, šajā plānošanas stadijā nav iespējama, jo aprēķinu veikšanai nepieciešama tehnoloģiski precīza informācija un dati. Pieejamās informācijas apjomos, izvērtējot iespējamus riskus un draudus, uzskatāms, ka gaisa emisiju aprēķini teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes kontekstā nav nepieciešami.

Tirdzniecības un tūrisma pakalpojumu piesaiste pilsētai piesaistīs arī plašas tūristu masas, kas netieši ietekmēs vides kvalitāti- palielināsies resursi patēriņš, pieaugs piesārņojuma daudzums un saražoto atkritumu daudzums.

Uzņēmējdarbības aktivizēšanās un paplašināšanās palielina slodzi uz vidi gadījumos, kad tiek radīti jauni atkritumu veidi, palielinās atkritumu daudzums, palielinās notekūdens daudzums, trokšņi, smakas un intensīvi tiek izmantoti dabas resursi.

5.3. Īslaicīgas un ilglaicīgas ietekmes

Par **īslaicīgās ietekmes** darbībām var uzskatīt visu veidu pakārtotās un saistītās darbības, kas rada relatīvi īslaicīgu ietekmi uz vidi.

Pie šāda veida ietekmēm var uzskaitīt visa veida būvniecību, objektu rekonstrukciju, transporta infrastruktūras paplašināšanu, dažāda veida komunikāciju ierīkošanai paredzēto būvniecību.

Darbības izraisa relatīvi īslaicīgu traucējumu vidē, un pēc to pabeigšanas nerodas nozīmīgi pēcefekti, ja vien darbības veiktas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Galvenās ietekmes ir zemsedzes bojājumi, troksnis, putekļu emisijas, atkritumu koncentrēšanās.

5.4. Ilglaicīgās ietekmes

Jaunu ražošanas objektu, inženierkomunikāciju izbūvei, karjeru ierīkošanai, dīķu ierīkošana ir ilglaicīga ietekme uz vidi, jo tiek ietekmēta ne tikai konkrētā būvniecības vieta, bet arī tiek ietekmēta plašākas teritorijas attīstība un vides kvalitāte pieguļošajā teritorijā. Lai mazinātu paredzamās ietekmes, nepieciešama transporta plūsmu modelēšana un ietekmju izvērtējums.

5.5. Summārās ietekmes

Par summārajām ietekmēm uz vidi plānošanas dokumenta kontekstā sauc ietekmju kopumu, kas rodas, realizējot plānošanas dokumentos paredzētos pasākumus visā to darbības laikā.

Pie summārām ietekmēm būtu minamas putekļu un trokšņu emisijas, kas radīsies karjeru izstrādes un iegūtā materiāla transportēšanas laikā. Tomēr nav paredzama tāda gaisa piesārņojuma (PM10 daļiņas) un trokšņa emisijas, kas pārsniegtu normatīvajos aktos paredzētos robežlielumus. Tas pats minams par plānotajām ražošanas teritorijām. Arī tajās būvētajiem ražošanas objektiem būs jāievēro normatīvajos aktos noteiktie trokšņa un gaisa piesārņojuma emisijas robežlielumi. Plānotās publiskās apbūves teritorijas minimāli ietekmēs vidi un arī tajās būvētajiem objektiem jāievēro normatīvajos aktos noteiktās prasības attiecībā uz vides aizsardzību.

Īstenojot teritorijas plānojuma gozījumos paredzētās darbības atbilstoši normatīvo aktu prasībām, teritorijās paredzētā saimnieciskā darbība nenonāks pretrunā ar vides un dabas aizsardzības prasībām. Kā arī saskan ar novada ekonomiskās attīstības mērķiem.

6. Iespējamās ietekmes uz vidi samazināšana

6.1. Vides politika un vides aizsardzības normatīvi

Novadā iespējams veikt virkni dabas un vides aizsardzības pasākumu, kuru efektivitāte ir proporcionāla ieguldīto līdzekļu un resursu apjomam. Sabiedrības informēšana, izglītošana, vides aizsardzības kampaņas, investīcijas vides aizsardzībā ir uzskatāmas par vides politikas realizāciju un ir ārpus plānošanas dokumenta nosacījumiem, taču atstāj vienu no lielākajām ietekmēm uz vides kvalitāti.

Izstrādājot novada plānošanas dokumentu, galvenie elementi no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana. Valkas novada plānošanas dokuments paredz, ka teritorijas attīstība tiks veicināta saskaņā ar teritorijas potenciālajām iespējām – pieejamajiem resursiem, maksimāli saglabājot dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Papildus, saistošie noteikumi ir mehānisms ar kura palīdzību var regulēt un ierobežot novada teritorijā veicamās darbības.

Galvenais nosacījums no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir Eiropas Savienības un Latvijas likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana.

Katrā konkrētā projektā, atbilstoši spēkā esošiem normatīviem, jāizanalizē sākotnējā ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamība. Projektus realizējot, jāparedz attiecīgās nozares labāko pieejamo tehnoloģiju un paņēmieni izmantošana. Organizējot pašvaldības iepirkumus, jāpielieto zaļā iepirkuma pamatprincipi. Jānodrošina stingra uzņēmumu darbības un vides prasību nodrošināšanas kontrole.

Galvenās prasības, kas jāievēro, lai samazinātu būtiskās ietekmes uz vidi:

- Īstenojot plānošanas dokumentā noteiktās rīcības, ir jāievēro teritorijas plānojumā atļautā zemes izmantošana, teritorijas plānojumā noteiktās virszemes objektu un citas aizsargjoslas saskaņā ar Aizsargjoslu likuma un no tā izrietošajiem MK noteikumiem.
- Nav pieļaujama apbūve piesārņotās teritorijās pirms teritoriju izpētes un sanācijas darbu veikšanas.
- Ainaviski nozīmīgām teritorijām un vēsturisko skatu perspektīvām jāpielieto īpašas apbūves un izmantošanas prasības atbilstoši teritorijas plānojumam.
- Organizējot darbības īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās, jāievēro izstrādātie normatīvie akti.
- Īpaši nosacījumi jāparedz, veicot apbūves paplašināšanu liegumu zonu tuvumā, jo būvniecības procesā zemes vibrācijas, troksnis, putekļu piesārņojums var ietekmēt jutīgu sugu dzīvotnes un samazināt dabas pamatnes pievilcību teritorijā.

6.2. Ietekmes uz vidi samazinoši pasākumi teritorijas plānojuma vadlīnijās

Vides un dabas aizsardzības normatīvi Valkas novada teritorijas plānojumā ir ievēroti. Viens no instrumentiem ietekmes uz vidi un potenciālā riska minimizēšanai ir Latvijas tiesību aktos noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana.

Aizsargjoslu uzdevums ir aizsargāt dažāda veida objektus no nevēlamas ārējas iedarbības, nodrošinot ekspluatāciju un drošību, vai pasargāt vidi un cilvēkus no kāda objekta kaitīgas ietekmes.

Aizsargjoslu likumā ir noteikti 5 aizsargjoslu veidi, un tie ir šādi:

1)	vides un dabas resursu aizsardzības	aizsargjoslas;
2)	ekspluatācijas	aizsargjoslas;
3)	sanitārās	aizsargjoslas;
4)	drošības	aizsargjoslas;
5)	citas aizsargjoslas, ja tādas paredz likums.	

Valkas novada teritorijā tiek noteiktas visu veidu aizsargjoslas. Teritorijas plānojuma sadaļā par aizsargjoslām likuma prasības ir ņemtas vērā. Aizsargjoslas sadalītas pa to veidiem un pie katra aizsargjoslu veida atspoguļots, kur un kādas aizsargjoslas noteiktas teritorijā.

Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa.

To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas aizsargjoslas.

Virszemes ūdensojektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūdināmajās zonās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamiem kultūras pieminekļiem. Tiesību un normatīvie akti nosaka, ka, ja nav aizsardzības zonas projekta un aizsargjosla ap kultūras pieminekli nav noteikta īpaši, tās minimālais platums lauku apvidos ir 500 m.

Ekspluatācijas aizsargjoslas tiek noteiktas gar transporta, telekomunikāciju un citu komunikāciju līnijām, kā arī ap objektiem, kas nodrošina dažādu valsts dienestu darbību. Ekspluatācijas aizsargjoslu galvenais uzdevums ir nodrošināt minēto komunikāciju un objektu efektīvu un drošu ekspluatāciju un attīstības iespējas.

Sanitārās aizsargjoslas tiek noteiktas ap kapsētām, ap rekultivētajām atkritumu izgāztuvēm, ap izmantošanai pārtikā neparedzēto dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu lieljaudas sadedzināšanas uzņēmumiem vai pārstrādes uzņēmumiem un notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm.

7. Ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti

7.1. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi to iekļaušana plānošanas dokumentā

Vides aizsardzības jomā pastāv valstu starptautiskie mērķi, ko nosaka starptautiskās konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās:

- Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija (1992);
- Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencija (1979);
- Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi;
- Ramsāres konvencija (1971);
- Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – UNESCO konvencija. (1972);
- Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – Bonnas konvencija (1979);
- Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību- Helsinku konvencija (1974., 1992.)
- Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” – Orhūsas konvencija (1998.);
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (Ūdens pamatdirektīva);
- Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Sugu un biotopu direktīva);
- Padomes Direktīva 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (Putnu direktīva).
- Natura 2000 ir Eiropas Savienības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, ko veido teritorijas, kas ir nozīmīgas ES Biotopu direktīvas I. pielikumā norādīto dabisko biotopu aizsardzībai un II. pielikumā minēto sugu dzīvotņu aizsardzībai. Šajā tīklā tiek iekļautas arī īpaši aizsargājamās teritorijas putniem, kas ir atbilstošākās Putnu direktīvas 79/409/EEK I. pielikumā uzskaitīto putnu sugu aizsardzības nodrošināšanai. Natura 2000 tīklam pieteikta arī lielākā daļa Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un daži mikroliegumi.

Nacionālie vides aizsardzības mērķi:

„Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes”, kas apstiprinātas ar MK rīkojumu Nr. 436 (15.08.2002.) nosaka valsts līmeņa rīcību ilgtspējības nodrošināšanai visās galvenajās nozarēs. Latvijas ilgtspējīgas attīstības mērķi, uz kuriem pamatojas arī Valkas novada plānošanas dokumentā ir šādi:

- Jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Jāattīsta atbildīga attieksme pret dabas resursiem un patstāvīgi jāpaaugstina resursu izmantošanas efektivitāte.

Ūdeņu aizsardzības jomā :

- Jāveicina ilgtspējīga un racionāla ūdens resursu izmantošana;
- Jāaizsargā ūdens ekosistēmas un no ūdens tieši atkarīgas sauszemes ekosistēmas un mitrājus;
- Jānodrošina laba pazemes un virszemes ūdens kvalitāte, jānovērš potenciālais un pakāpeniski jāsamazina esošais piesārņojums.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana:

- Jāsaglabā un jāveicina vietējo savvaļas sugu daudzveidība;
- Jāsaglabā un jāatjauno ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidība;
- Jāveicina tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanās;
- Jānodrošina dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu .

Vides monitoringa programma (apstiprināta 2006. gada 24. janvārī ar Vides ministra rīkojumu Nr. 29) nosaka kārtību, kādā veicams vides monitoringa.

Vides monitoringa programmas izpildi koordinē Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra (LVĢMA).

Teritorijas izmantošanai jānotiek atbilstoši normatīviem aktiem:

- LR 02.11.2006. **likums “Vides aizsardzības likums” ar grozījumiem** nosaka valsts un pašvaldību iestāžu pienākumus attiecībā uz vides informācijas sniegšanu un izplatīšanu un sabiedrības iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā. Likuma mērķis ir nodrošināt vides kvalitātes saglabāšanu un atjaunošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Likums nosaka pamatprincipus kontrolei vides jomā un atbildībai par videi nodarīto kaitējumu.

Vides politikas pamatprincipi un mērķi ir noteikti Vides politikas pamatnostādņēs 2009. – 2015. gadam . Tajā ir dots Latvijas vides raksturojums, noteiktas būtiskākās problēmas un politikas mērķi, no kuriem vairāki ir aktuāli arī Valkas novadā. Vides politikas **virsmērķis** ir nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot ilgtspējīgu attīstību, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.

Vieni no svarīgākajiem vides aizsardzības mērķiem ir saistīti ar **ūdens kvalitātes aizsardzību un uzlabošanu:**

- nodrošināt normatīvo aktu prasībām atbilstošu ūdens kvalitāti;
- samazināt iekšējo ūdeņu eutrofikāciju un nodrošināt ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitāti

Valkas novada virsūdeņu kvalitāte šobrīd ir ļoti dažāda – no augstas līdz ļoti sliktai. Plānošanas dokumentā ūdens kvalitātes jautājumiem tiks pievērsta pastiprināta uzmanība. Plānošanas dokumentā atzīmētas dažādo liegumu teritorijas un tām raksturīgie ierobežojumi, kas aizliedz veikt jebkādas nesankcionētas un patvaļīgas darbības.

Virsūdeņu piesārņošanas risks Valkas novadā saistīts ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvokli, īpaši lauku teritorijās. Plānošanas dokuments nosaka, ka plānojot jaunu apbūves teritoriju būvēšanu, jāievēro normatīvie akti par notekūdeņu attīrīšanu un ūdensapgādi. Kā arī derīgo izrakteņu ieguve veicama saskaņā ar normatīvajiem aktiem, veicot pasākumus virszemes ūdeņu aizsardzībai un gruntsūdeņu aizsardzībai.

Valsts noteiktie **bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un veicināšanas politikas mērķi:**

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt lauksaimniecības augu un dzīvnieku šķirņu daudzveidību, veicināt to raksturošanu un izmantošanu;
- pilnveidot dabas aizsardzības sistēmu;

- veicināt tradicionālās ainavu struktūras saglabāšanos;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas mērķis Valkas novadā saistāms ar īpaši aizsargājamo teritoriju izveidošanu. Novada teritorijā atrodas 7 dabas liegumi un Natura 2000 teritorijas, aizsargājamais ainavu apvidus Ziemeļgauja, un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Pašreizējā un plānotā teritorijas izmantošana nodrošina minēto teritoriju saglabāšanu un aizsardzību. Bioloģisko daudzveidību negatīvi var ietekmēt mežsaimnieciskā darbība, lauksaimniecības zemju aizaugšana un pļavu apsaimniekošanas trūkums.

Svarīgākie vides aizsardzības politikas mērķi **mežsaimniecības** jomā ir aktuāli arī Valkas novadā:

- Saglabāt meža daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens regulēšanā, kā arī augsnes aizsardzībā.
- Paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Abi mērķi tiek realizēti Valkas novada īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos.

Zivsaimniecības nozares galvenie vides aizsardzības mērķi ir:

- veicināt zivsaimniecības nozares ilgtspējīgu attīstību;
- saglabāt Latvijas ūdeņu bioloģisko daudzveidību un populācijas struktūru;
- aizsargāt zivju populāciju ģenētisko daudzveidību;
- veicināt makšķerēšanu, makšķerēšanas un zvejas tūrismu, kā zivsaimniecības nozares perspektīvu virzienu.

Saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumiem 12.03.2002. MK noteikumi Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" ("LV", 50 (2625), 03.04.2002.) ar grozījumiem 22.12.2009. MK noteikumi Nr.1632 ("LV", 205 (4191), 30.12.2009.) prioritāro zivju ūdeņu sarakstā Valkas novada teritorijā ir iekļautas 8 upes vai to posmi un noteikti kā karpveidīgo zivju vai lašveidīgo zivju ūdeņi

2012.gadā, Zivju fonda atbalstīto projektu ietvaros, tika ielaisti 1000 līdaku mazuļi Bērzezerā (Ērgemes pagastā) un 7700 līdaku mazuļi Salainī (Zvārtavas pagastā), kā arī izstrādāti zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi augstāk minētajam Bērzezeram un Zāģezeram (Valkas pilsētā). Zāģezerā 2012.gadā arī tika ielaisti 1300 līdaku mazuļi, bet tikai par pašvaldības līdzekļiem.

2014.gadā, Zivju fonda atbalstīto projektu ietvaros, tika ielaisti 1000 līdaku mazuļi Bērzezerā, 1000 līdaku mazuļi Zāģezerā, 7000 zandartu mazuļi Salainī, 2500 līdaku mazuļi Cepšu ezerā (Kārķu pagastā), 2500 līdaku mazuļi ezerā Valdis (Ērgemes pagastā).

Arī turpmāk Valkas novada dome plāno papildināt minēto ezeru zivju krājumus, ja to atbalstīs Zivju fonds.

Valkas novada teritorijā ir konstatētas smilts, grants, māla, kūdras un sapropeļa atradnes un tādēļ teritorijā aktuāli ir **zemes dzīļu ilgtspējīgas izmantošanas** mērķi:

- nodrošināt racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu zemes dzīļu izmantošanu;
- veicināt pašvaldību un zemes īpašnieku līdzdalību zemes dzīļu ilgtspējīgā izmantošanā;
- veicināt informācijas apkopošanu par mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem un tās izmantošanu teritorijas plānojuma izstrādāšanā;
- veicināt jaunu un mūsdienīgu ģeoloģiskās vides stāvoklim atbilstošu datu sagatavošanu.

Lai gan Valkas novadā izvietotas dažādu derīgo izrakteņu atradnes, derīgo izrakteņu ieguve notiek tikai smilts-grants un smilts un kūdras atradnēs.

Kaut gan Valkas novadā izpētīti arī salīdzinoši lieli māla krājumi, neviena šo derīgo izrakteņu atradne netiek izmantota.

Vides aizsardzības jomā svarīgi ir **atkritumu apsaimniekošanas** mērķi:

- ierobežot atkritumu rašanos un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu;
- nodrošināt atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā vietā;
- veicināt šķirotas atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu;
- informēt un izglītēt iedzīvotājus un uzņēmējus par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem.

Valkas pilsētā ir izveidots bioloģisko atkritumu kompostēšanas laukums, kā arī atrodas šķirotu atkritumu pieņemšanas punkts. Novada atkritumu izgāztuves ir slēgtas, ir veikta to rekultivācija, atkritumi tiek nogādāti uz atkritumu poligonu „Daibe”.

Teritorijas attīstībā liela nozīme ir **piesārņoto vietu apzināšanai, izpētei un sanācijai**. Šo pasākumu mērķi ir:

- novērst vai mazināt iepriekšējās militārās vai saimnieciskās darbības rezultātā radušos piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību, īpašumu, vidi un bioloģisko daudzveidību;
- panākt augsnes, grunts, pazemes un virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu piesārņotajās vietās;
- nepieļaut piesārņoto vielu iekļūšanu virszemes un pazemes ūdeņos;
- atjaunot un uzlabot vides kvalitāti piesārņotajās vietās;
- teritoriju plānošanā ņemt vērā esošo vides piesārņojumu;
- noteikt reālo zemes vērtību un atbilstošu nekustamā īpašuma nodokli, ņemot vērā piesārņotības pakāpi.

Valkas novadā pie degradētām un potenciāli piesārņotām teritorijām pieskaitāmas bijušās atkritumu izgāztuves, ķīmikāliju, minerālmēslu, amonjaka, pesticīdu un smērvielu noliktavas, degvielas uzpildes stacijas un transporta līdzekļu darbnīcu teritorijas. Valkas novada teritorijas plānojumā, attīstot apbūvi, paredzēts sakārtot apkārtējo vidi.

Vides jautājumu risināšanā liela nozīme ir sabiedrības līdzdalībai, tāpēc virkne politikas mērķu ir saistīta ar **vides informāciju un sabiedrības līdzdalību**:

- nodrošināt aktīvāku sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā;
- nodrošināt vides informācijas izmantošanu un analīzi normatīvo aktu izstrādes un politikas lēmumu pieņemšanas procesā un politikas efektivitātes izvērtēšanā.

Vides ministrijas Vides stratēģijas un informācijas nodaļa ir izstrādājusi **ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes** (1998). Ilgtspējīgas attīstības mērķi ir:

- Latvijai jāveido labklājības sabiedrība, kura augstu vērtē un attīsta demokrātiju, līdztiesību, godīgumu un savu kultūras mantojumu;
- Latvijai jāveido stabila tautsaimniecība, kas nodrošina sabiedrības vajadzības, vienlaicīgi panākot, lai ekonomiskās izaugsmes tempi pārsniegtu vides piesārņojuma un resursu patēriņa tempus;
- Latvijai jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Latvijai jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Latvijai no starptautiskās palīdzības saņēmējas valsts pakāpeniski jāklūst par valsti, kas spēj pati nodrošināt savas vajadzības un nepieciešamības gadījumā pat sniegt palīdzību citām valstīm;
- Latvijai jānodrošina vides jautājumu integrācija un jāattīsta plāns vides politikas līdzekļu pielietojumam visās citās nozaru politikās;
- Latvijai jānodrošina, lai tirgus ekonomikas mehānismi kalpotu ilgtspējīgai attīstībai;
- Latvijai jānodrošina sabiedrības līdzdalība ilgtspējīgas attīstības procesos;
- Latvijai nepārtraukti jānovērtē tās progress noteikto ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Valkas novada plānošanas dokumenta mērķi un to sasniegšanai paredzētās rīcības kopumā atbilst ilgtspējīgas attīstības pamatnostādņēm. Svarīga ir vispārēja un samērīga visu reģionu attīstība. **Reģionu ilgtspējīgas attīstības politikas** mērķi:

- veidot mērķtiecīgu valsts plānošanas reģionu (un atsevišķu valsts teritorijas daļu) atbalsta politiku;
- valsts atbalsts atbilstoši Latvijas reģionālā atbalsta kartei;
- lauku ekonomikas dažādošanu un lauku iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšana tuvinot to pilsētu standartiem.

8. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Teritorijas plānojums ir pašvaldības ilgtspējīgas attīstības telpisks instruments, kurā atspoguļojas vadlīnijas novada teritorijas izmantošanai ar ilgtermiņa perspektīvu. Novada plānošanas dokumentu neesamība rada grūtības piemērot normatīvos aktus vides aizsardzībā, problēmas aizsargjoslu servitūtu izmantošanā, dabas resursu ieguvē un citās valsts un pašvaldības pārraudzībā esošajās jomās. Normatīvo aktu prasību ievērošana prasītu vairāk pūļu un resursu no iedzīvotāju un uzņēmēju puses, it īpaši uzsākot jaunu, vai paplašinot esošo saimniecisko darbību.

Plānošanas dokumentu izstrādes procesā tiek apkopota pieejamā informācija un dažādu līmeņu politikas dokumenti, kas ietekmē un var ietekmēt teritorijas attīstību. Plānošanas dokumenta projektu izstrādāja Valkas novada domes izveidota darba grupa, kuras sastāvā bija dažādu nodaļu un struktūrvienību speciālisti, iesaistot Domes deputātus un dažādu nozaru speciālistus no novada uzņēmumiem, kā arī sabiedrības pārstāvjus. Iedzīvotāju līdzdalība plānošanas procesā tiek nodrošināta iesaistot sabiedrību plānošanas dokumentu publiskajā apspriešanā.

Balstoties uz Valkas novada vērtībām: infrastruktūru, iedzīvotājiem, uzņēmējdarbību, dabu un kultūrvēsturi, Valkas novada attīstībai ir izvirzīti četri prioritārie virzieni:

1. Cilvēkresursu attīstība;
2. Sakārtota infrastruktūra un pakalpojumi;
3. Uzņēmējdarbības attīstība novadā;
4. Novērtēts dabas kapitāls un saglabāts kultūrvēsturiskais mantojums.

Valkas novada plānošanas dokumentos esošajām plānotajām darbībām nav paredzētas alternatīvas, tādēļ var minēt tikai tā saucamo „nulles” alternatīvu, kad plānošanas dokuments netiek realizēts.

Izvēloties „0” alternatīvu – tas ir neīstenojot Valkas novada plānošanas dokumentu, paredzams, ka vides kvalitāte samazinātos.

Ja plānošanas dokumenti netiktu izstrādāti un īstenoti, tad iepriekšminēto stratēģisko virzienu īstenošana varētu būt problemātiska, novada attīstība notiktu haotiski, balstoties uz domes subjektīviem lēmumiem, pašvaldības budžeta un struktūrfondu finansu plānošanā nebūtu pamatota un ilgtspējīga.

9. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Plānošanas dokuments neparedz darbības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Plānošanas dokuments ir izstrādāts, balstoties uz prasībām, ko izvirza normatīvie akti un vides aizsardzības valsts institūcijas. Līdz ar to dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi programmā nav paredzēti.

Privātās vai juridiskās personas atbildību par dabai vai dabas objektiem nodarīto kaitējumu reglamentē Latvijas Republikā pastāvošā likumdošana. Likumi, kas aizsargā apkārtējo vidi ir likumi par „Par vides aizsardzību” un „Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām” un tiem pakārtotie noteikumi.

Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju, tad kompensējošie pasākumi var būt šādi:

- biotopa izveidošana no jauna kādā jaunā vai paplašinātā teritorijā, ko paredzēts iekļaut NATURA 2000 tīklā;
- biotopa stāvokļa uzlabošana attiecīgās teritorijas daļā vai citā NATURA 2000 teritorijā, proporcionāli projekta radītajiem zaudējumiem;
- jaunas teritorijas ierosināšana saskaņā ar Sugu un biotopu direktīvu (92/43/EEK).

Par piesārņojošo vielu maksimāli pieļaujamās izplūdes (novadīšanas) normatīvu pārsniegšanu un par piesārņojošo vielu izplūdi (novadīšanu) avārijas gadījumos fiziskās un juridiskās personas izdara maksājumus pēc paaugstinātām likmēm.

10. Plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes izvērtējums

Valkas novada teritorija izstieptā formā stiepjas gar Igaunijas Republiku. Tā kā arī no Igaunijas puses netiek plānots veidot lielus rūpnieciskās ražošanas rajonus, tad pārrobežu ietekme ir maz izteikta. Lielāku kaitējumu var radīt ūdensteces, piemēram, Pedeles upe, kas iespējams radīto piesārņojumu var iznest aiz Latvijas Republikas robežas.

Pedeles upes garums ir 31 km, upes baseina platība 219 km². Upe izplūst no Sakalas augstienes dienvidu nogāzes Koorkūla ezeru sistēmā ietilpstošā Kadastiku ezera. Augštecē apmēram 2,5 km garumā Pedeles upe veido Igaunijas – Latvijas robežlīniju, tad 16 km garumā plūst pa Latvijas teritoriju, šķērso Valkas un Valgas pilsētas un ieplūst Väike - Emajõgi upē aiz Tölliste ciema.

Upes senleja veido zemu un mitru palieņu pļavu, kas savukārt Valkas novada attīstības programmā plānota izveidot par atpūtas teritoriju. Teritorijā no Igaunijas robežas līdz Sēlijas ielas tiltam jau ir izveidota atpūtas un rekreācijas teritorija. Līdzīga Pedeles upes krastu sakārtošana tika veikta kaimiņpilsētā Valgā. Tādējādi pārrobežu sadarbības projekts „Pedeles ielejas sakārtošanai un pilsētas telpas izmantošana”, ir labs kaimiņpilsētu sadarbības piemērs, gan saimnieciskajai darbībai, gan atpūtai.

Teritorijas plānojuma grozījumos ir iekļauts lokālplānojums derīgo izrakteņu ieguves vietai “Pedele 2”, kuram ir veikta arī ietekmes uz vidi novērtējums.

Iespējamais pārrobežu ietekmes no:

- gaisa piesārņojuma, kas var rasties no smilts, grants ieguves nekustamajā Tēpašumā "Viesturi", Valkas pagastā;

Novēršanas pasākums. Atradnes izstrādes procesā jāievēro visi saistošie normatīvie akti, minimizējot ietekmi uz vidi, jāievēro institūciju nosacījumi un tehnisko noteikumu prasības. Pēc izstrādes jāveic karjera rekultivācija saskaņā ar rekultivācijas projektu.

Valkas novada daļu no robežas ar Igaunijas Republiku veido Gaujas upe, kas atrodas Aizsargājamo ainavu apvidū „Ziemeļgauja”.

Valkas novada plānošanas dokumentā netiek paredzēta lielu ražošanas zonu izveide, kurās kā atļautā izmantošana minēta valstiski nozīmīgu, lielu rūpniecisku objektu būvniecība. Ja plānošanas dokumenta īstenošanas laikā tiks plānota nozīmīga rūpniecības uzņēmuma būve, tad jāņem vērā, ka likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikumā ir norādītas darbības, kurām ir jāveic ietekmes uz vidi izvērtējums un 2. pielikumā ir norādītas darbības, kurām nepieciešams veikt sākotnējo izvērtējumu. Saskaņā ar šo likumu tiks izvērtētas paredzētās darbības ietekmes uz apkārtējo vidi un uz blakus teritorijām. Kā arī plānoto būvniecības ieceru publiskās apspriešanas rezultātā, pašvaldība patur tiesības ierobežot kaitīgu ražošanas objektu būvniecību, saskaņā ar teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem.

Saskaņā ar Ministru kabineta 1997. gada 22. janvāra rīkojumu Nr. 38 ir noslēgts Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Igaunijas Republikas valdību par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā - divpusējs starptautisks dokuments, kas stājas spēkā ar 1997.gada 14.martā. Sadarbības mērķis šā Līguma ietvaros ir individuāli vai kopīgiem spēkiem veikt visus nepieciešamos un lietderīgos pasākumus, lai novērstu paredzētās darbības pārrobežu ietekmi, kas izsauktu būtisku nevēlamu ietekmi uz vidi.

Šis līgums attiecas uz paredzētām darbībām 15 kilometru zonā no kopīgās robežas, bet no visiem līgumā noteiktajiem punktiem Valkas novadam saistoši varētu būt:

- Ūdens objektu regulēšanas projekti šādās upēs: Gaujā, Pedelē, Ohnē un Melnupē. Valkas pilsētas dome, kad tiek samazināts ūdens līmenis Pedeles upē vienmēr rakstiski par to informē Valgas pilsētas valdi.
- Kailcirtes vairāk nekā 10 hektāru platībā, kā arī kailcirtes 0.5 km zonā no kopīgās robežas, ja pretējā pusē ir īpaši aizsargājamās vai vērtīgās dabas teritorijas.
- Jebkāda pazemes ūdeņu ieguve ar ieguves apjomu vairāk nekā 1000m³/d gadījumā, ja tās radītā depresijas piltuve varētu ietekmēt otru valsti.
- Zemes dzīļu resursu ieguve, ja skartā teritorija ir lielāka nekā 5 hektāri.

11. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Valkas novada plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringu veic ar nolūku konstatēt Plānošanas dokumentu īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un, lai noteiktu Plānošanas dokumentu aktualizēšanas nepieciešamību vides kvalitātes uzlabošanai.

Plānošanas dokumentiem netiešs monitorings tiek veikts katru gadu, aktualizējot informāciju par paveikto, izskatot investīciju plānā paveikto un no jauna iekļaujamo. Tas dod iespēju izdarīt izmaiņas Plānošanas dokumentos.

Vides stāvokļa izvērtēšanai novadā, tiks izmantoti:

- Ūdens un notekūdeņu testēšanas pārskati (Valkas novads pasūta Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta „BIOR” Vidzemes reģionālai laboratorijai),
- Novada atskaišu par patērēto ūdeni dati,
- Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrā pieejamos datus par atmosfēras gaisa un virszemes ūdeņu kvalitāti,
- likumā „Par piesārņojumu” 4. pantā noteiktās tiesības, pieprasīt piesārņojošas darbības monitoringa datus no uzņēmumiem, kas saņēmuši atļauju A vai B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai pašvaldības teritorijā,
- Savāktō šķiroto un nešķiroto sadzīves atkritumu daudzums, tā izmaiņas pa gadiem,
- Dzeramā ūdens kvalitātes rādītāji, to izmaiņas pa gadiem,

- Potenciāli piesārņoto vietu skaita izmaiņas,
- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju skaits, platība, to izmaiņas pa gadiem,
- Derīgo izrakteņu ieguves vietu skaits un platības, to izmaiņas pa gadiem,
- Apmežoto teritoriju platības,
- Atmežoto teritoriju platības,
- cita ar vides stāvokli saistītā pieejamā informācija.

12. Kopsavilkums

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) mērķis ir izvērtēt plānošanas dokumenta piedāvāto saimniecisko aktivitāšu radīto ietekmi uz vidi. Dokumenta apspriešanā un lēmumu pieņemšanā tiek iesaistīta sabiedrība, tiek izstrādāti priekšlikumi, lai novērstu vai samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi. SIVN veic plānošanas dokumenta sagatavošanas laikā un tiek sagatavots vides pārskats.

Vides pārskats sagatavots atbilstoši Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.). Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Valkas novada teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzdevums ir noteikt vispiemērotāko Valkas novada teritorijas izmantošanu, saskaņojot valsts, pašvaldības, vietējo iedzīvotāju un zemes īpašnieku intereses. Izstrādājot plānošanas dokumentus ņemti vērā nacionālā, plānošanas reģiona un novada pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi. Plānošanas dokumentu izstrādē tika iesaistīti pašvaldības darbinieki, valsts un nevalstiskā sektora pārstāvji un iedzīvotāji.

Valkas novada teritorijas plānojumam definēti šādi galvenie mērķi:

- novada teritorijas attīstībai nepieciešamo telpisko pamatnosacījumu izvērtēšana;
- nepieciešamo prasību un ierobežojumu noteikšana zemes izmantošanai novada teritorijā;
- priekšnosacījumu veidošana vides kvalitātes nodrošināšanai un teritorijas racionālai izmantošanai;
- nekustamā īpašuma izmantošanas tiesību un sabiedrības vajadzību līdzsvarošana;
- dabas un kultūras mantojuma, raksturīgās ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana.

Plānošanas dokumenti definē apdzīvoto vietu struktūru novada mērogā, ņemot vērā esošo un plānoto infrastruktūras attīstību kopējām vajadzībām gan novadā, gan valsts mērogā.

Plānošanas dokumentos vides aizsardzības mērķu sasniegšanai noteikta atļautā izmantošana un ierobežojumi.

Atmosfēras gaisa kvalitāte Valkas novadā šobrīd kopumā var raksturot kā labu un atbilstošu normatīvu prasībām un novada plānojuma kontekstā gaisa kvalitāte nav minama kā vides problēma Valkas novadā. Taču iespējams lokāls piesārņojums atsevišķos objektos, kas arī ir risināms lokāli.

Novada teritorijas plānojuma grozījumos tiek paredzētas daļēja teritoriju izmantošanas veidu maiņas, piemēram, nosakot jaunas savrupmāju apbūves teritorijas ciemos, rūpnieciskās apbūves teritorijas un publiskās apbūves teritorijas pilsētā un piepilsētā.

Kopumā secināms, ka teritorijas plānojuma grozījumi neparedz būtisku ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Valkas novadā. Plānotās derīgo izrakteņu ieguves teritorijas Valkas pagastā ir paredzētas vietās, kur to atļauj Latvijas likumdošana. Rūpnieciskās apbūves teritorijas, kas nav saistītas ar derīgo izrakteņu ieguvi, un Publiskās apbūves teritorijas ir paredzētas Valkas pilsētas teritorijā, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta neitrālajā zonā, savrupmāju apbūves teritorijas ir paredzētas ciemu teritorijā.